

PODREČZNIK

URZĘDNIKA STANU CYWILNEGO

Tom 2

**Obrót prawny z zagranicą
w zakresie rejestracji
stanu cywilnego**

Piotr Kasprzyk – dr n. prawnych, mgr lic. prawa kanonicznego, nauczyciel akademicki w latach 2008–2013 kierownik studiów podyplomowych z zakresu rejestracji stan cywilnego, redaktor naczelny czasopisma „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego”.

Piotr Mostowik – dr hab., specjalista z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego i międzynarodowego, postępowania cywilnego, ukończył aplikację radcowską. Kierownik sekcji w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości oraz adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Członek rady programowej „Problemów współczesnego prawa międzynarodowego, europejskiego i porównawczego”, zespołu redakcyjnego czasopisma „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” i zespołu recenzentów „Acta Iuris Stetinensis”.

Piotr Skubiszewski – radca prawny w Zespole Radców Prawnych Wydziału Prawnego, Nadzoru i Kontroli Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, sekretarz czasopisma „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego”.

Piotr Kasprzyk • Piotr Mostowik • Piotr Skubiszewski

PODREČZNIK

URZĘDNIKA STANU CYWILNEGO

Tom 2

Obrót prawny z zagranicą w zakresie rejestracji stanu cywilnego

red. Piotr Kasprzyk

FUNDACJA INSTYTUT NAUKOWY IM. PROF. JÓZEFA LITWINA
LUBLIN 2019

Poszczególne części opracowali
Piotr Kasprzyk – rozdziały: 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 3., 4., 5., 6., 7., 8.,
9., 10., 11., 12.1., 12.2.1., 12.2.2., 12.2.4., 12.3., 12.4.
Piotr Mostowik – rozdział 13.
Piotr Skubiszewski – rozdziały: 1.5., 2.7., 2.8., 12.2.3.

Recenzenci
Prof. dr hab. Mieczysław Goettel
Uniwersytet w Białymstoku
Dr hab. Jarosław Dobkowski, prof. UWM
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Redakcja
Anna Kasprzyk

Projekt okładki, skład i łamanie
Wojciech Olech

Na okładce medal według projektu Jaromira Stasza

© Fundacja Instytut Naukowy im. Prof. Józefa Litwina, Lublin 2019

ISBN 978-83-948710-3-1

Zamówienia przyjmuje Fundacja Instytut Naukowy im. Prof. Józefa Litwina
ul. Jacka Woronieckiego 7/32, 20-492 Lublin
tel. +48 577 080 907, +48 501 426 908, +48 663 421 088;
e-mail: metryka@onet.pl; www.metryka.info

Druk i oprawa: „Tekst” s.j. • ul. Wspólna 19, 20-344 Lublin

Spis treści

Wprowadzenie	11
Wykaz ważniejszych skrótów	15
ROZDZIAŁ 1	
Obrót międzynarodowy w zakresie rejestracji stanu cywilnego – zagadnienia ogólne	17
1.1. Rys historyczny prowadzenia ksiąg stanu cywilnego	17
1.2. Współpraca międzynarodowa w zakresie rejestracji stanu cywilnego	18
1.2.1. Zagadnienia ogólne	19
1.2.2. Międzynarodowa Komisja Stanu Cywilnego	25
1.2.3. Europejskie Stowarzyszenie Urzędniczek i Urzędników Stanu Cywilnego	31
1.3. Funkcja prawa prywatnego międzynarodowego w zakresie rejestracji stanu cywilnego	32
1.4. Norma kolizyjna. Problematyka łącznika	33
1.5. Zasady dotyczące stosowania prawa międzynarodowego prywatnego	35
1.6. Prawo obce w praktyce urzędów stanu cywilnego	40
ROZDZIAŁ 2	
Dokumenty stanu cywilnego w obrocie międzynarodowym, wymiana i analiza autentyczności	47
2.1. Zagadnienia ogólne	47
2.2. Akty prawne odnoszące się do wymiany dokumentów stanu cywilnego w obrocie międzynarodowym	50
2.2.1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2016 r. – w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej i zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 .	50
2.2.2. Konwencje MKSC dotyczące wydawania wielojęzycznych odpisów aktów stanu cywilnego i międzynarodowej wymiany informacji	54
2.2.3. Umowy dwustronne i konwencje konsularne	65
2.3. Moc dowodowa zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	82
2.4. Pojęcie aktu stanu cywilnego w systemie prawa polskiego	88
2.5. Zaświadczenie o stanie cywilnym	90
2.6. Legalizacja urzędowych dokumentów zagranicznych i zwolnienia od legalizacji ...	102

2.7. Obowiązki pracowników USC w zakresie weryfikacji dokumentów w obrocie międzynarodowym	117
2.8. Sposoby zabezpieczenia dokumentów	119

ROZDZIAŁ 3

Imię i nazwisko i jego zmiana – kwestie międzynarodowe z zakresu rejestracji stanu cywilnego	127
3.1. Pojęcie imienia	127
3.2. Zalecenia dla urzędów stanu cywilnego dotyczące nadawania imion dzieciom osób obywatelstwa polskiego i narodowości polskiej	129
3.3. Nazwisko w prawie polskim	129
3.4. Imię i nazwisko osoby fizycznej w ustawie – Prawo prywatne międzynarodowe	133
3.5. Wskazanie prawa właściwego	135
3.6. Imię i nazwisko w regulacjach kolizyjnych państw obcych	141
3.7. Stosowanie odesłania lub klauzuli porządku publicznego w sprawach dotyczących nazwiska	144
3.8. Zmiana nazwiska w wyniku zawarcia małżeństwa za granicą	144
3.9. Uznanie zmiany imienia i nazwiska dokonane za granicą	146
3.10. Konwencje MKSC dotyczące imienia i nazwiska oraz ich zmiany	149
3.11. Wybrane orzeczenia trybunałów międzynarodowych w zakresie imienia i nazwiska oraz ich zmiany	151

ROZDZIAŁ 4

Transkrypcja i transliteracja pisowni imion i nazwisk oraz nazw miejscowości w aktach stanu cywilnego	157
4.1. Zagadnienia ogólne	157
4.2. Transkrypcja pisma	157
4.3. Transliteracja pisma	158
4.4. Zasady dokonywania transkrypcji i transliteracji pisma w zakresie imion i nazwisk	159
4.5. Zasady dokonywania transkrypcji i transliteracji nazw miejscowości poza granicami kraju	165

ROZDZIAŁ 5

Zagadnienia filiacyjne w rejestracji stanu cywilnego w aspekcie międzynarodowym ...	167
5.1. Zagadnienia ogólne	167
5.2. Akt urodzenia – zasady jego sporządzenia w prawie polskim	169
5.3. Ustalenie macierzyństwa	170
5.4. Uznanie dziecka w prawie prywatnym międzynarodowym	175
5.4.1. Uwagi ogólne	175
5.4.2. Uznanie dziecka a prawo prywatne międzynarodowe	175
5.4.3. Uznanie dziecka w polskiej ustawie prawo prywatne międzynarodowe	178

- 5.5. Uznanie dziecka w multilateralnych i bilateralnych konwencjach międzynarodowych dotyczących prawa prywatnego międzynarodowego 181
- 5.6. Obce normy prawa prywatnego międzynarodowego dotyczące uznania dziecka ... 190

ROZDZIAŁ 6

- Przysposobienie zagraniczne i jego rejestracja w rejestrze stanu cywilnego** 195
- 6.1. Zagadnienia ogólne 195
- 6.2. Konwencje międzynarodowe dotyczące przysposobienia dzieci 197
- 6.3. Prawo właściwe dla przysposobienia według ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe 202
- 6.4. Problematyka uznania zagranicznego orzeczenia o przysposobieniu 209
- 6.5. Nabycie nazwiska wskutek przysposobienia w wybranych państwach europejskich 210
- 6.6. Przysposobienie a obywatelstwo 211
- 6.7. Wzmianka dodatkowa przy akcie urodzenia przysposobionego 212

ROZDZIAŁ 7

- Zawarcie małżeństwa i jego rejestracja w aspekcie międzynarodowym** 213
- 7.1. Zagadnienia ogólne 214
- 7.2. Problem zawierania małżeństw dla pozorów 216
- 7.3. Zawarcie małżeństwa przez cudzoziemca i z cudzoziemcem 218
- 7.3.1. Pojęcie cudzoziemca na gruncie prawa polskiego 219
- 7.3.1.1. Ustalenie obywatelstwa 220
- 7.3.2. Zakres zastosowania prawa właściwego do zawarcia małżeństwa 222
- 7.3.3. Dokumenty wymagane od cudzoziemca przy zawarciu małżeństwa w Polsce . 227
- 7.3.3.1. Zaświadczenie stwierdzające, że cudzoziemiec może zawrzeć małżeństwo zgodnie z właściwym prawem 230
- 7.3.4. Forma zawarcia małżeństwa 242
- 7.3.5. Małżeństwa konsularne 249
- 7.3.6. Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo 260
- 7.3.7. Złożenie zapewnień do zawarcia małżeństwa przez obywateli polskich przebywających za granicą 267
- 7.3.8. Konwencje bilateralne dotyczące zawarcia i formy małżeństwa 267

ROZDZIAŁ 8

- Związki partnerskie i małżeństwa jedнопłciowe w kontekście rejestracji stanu cywilnego** 269
- 8.1. Zagadnienia ogólne 269
- 8.2. Związek partnerski i małżeństwo jedнопłciowe a rejestracja stanu cywilnego 273
- 8.3. Przekształcenie związku małżeńskiego w związek partnerski 278
- 8.4. Orzeczenia zagraniczne o zmianie płci w kontekście rejestracji krajowej 280

ROZDZIAŁ 9

Transkrypcja zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	283
9.1. Zagadnienia ogólne	283
9.2. Podstawowe zasady dotyczące transkrypcji aktu stanu cywilnego	285
9.3. Obligatoryjna transkrypcja dokumentu stanu cywilnego	290
9.4. Problem imienia i nazwiska a transkrypcja zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	291
9.5. Zapisy w aktach stanu cywilnego imion i nazwisk osób przybywających do Polski w ramach repatriacji	295
9.6. Transkrypcja aktu urodzenia w związku z dokonaniem za granicą uznaniem	296
9.7. Transkrypcja aktu małżeństwa ze wzmianką o rozwodzie	296
9.8. Odmowa dokonania transkrypcji zagranicznego dokumentu stanu cywilnego	298
9.9. Odmowa transkrypcji aktu urodzenia bez danych dotyczących matki	301
9.10. Odmowa transkrypcji zagranicznego aktu stanu cywilnego z powodu jego sprzeczności z wcześniej wpisanym aktem – zaprzeczenie ojcostwa	308
9.11. Odmowa transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia, w którym rodzicami dziecka są osoby tej samej płci	308
9.12. Klauzula porządku publicznego jako przeszkoda w transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, którego rodzicami są osoby tej samej płci	311
9.13. Odmowa transkrypcji zagranicznego aktu małżeństwa osób tej samej płci	312

ROZDZIAŁ 10

Odtworzenie zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	315
10.1. Zagadnienia ogólne	315
10.2. Przesłanki odtworzenia zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	315
10.3. Przesłanki odmowy odtworzenia zagranicznych dokumentów stanu cywilnego ..	317
10.4. Pisownia nazw miejscowości położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej	317

ROZDZIAŁ 11

Rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą w polskim rejestrze stanu cywilnego ...	321
11.1. Zagadnienia ogólne	321
11.2. Przesłanki rejestracji w Polsce zdarzeń zaistniałych za granicą	322
11.3. Podmioty uprawnione do złożenia wniosku	322
11.4. Zadania kierownika USC przy rejestracji w Polsce zdarzeń mających miejsce za granicą	323
11.5. Zadania konsula przy rejestracji zdarzeń mających miejsce za granicą	326
11.6. Odmowa rejestracji	328

ROZDZIAŁ 12

Uznanie orzeczeń sądów zagranicznych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych	331
12.1. Zagadnienia ogólne	331

12.2. Źródła prawa w odniesieniu do uznania orzeczeń sądów zagranicznych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych	333
12.2.1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z 27 listopada 2003 r. – dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1347/2000	334
12.2.2. Konwencja o uznawaniu rozwodów i separacji sporządzona w Hadze dnia 1 czerwca 1970 r.	340
12.2.3. Umowy międzynarodowe dwustronne	342
12.2.4. Uznanie orzeczeń sądów państw obcych w zakresie określonym przez ustawę – Kodeks postępowania cywilnego	354
12.3. Uznanie orzeczeń sądów kościelnych	363
12.4. Wpisanie wzmianki lub zamieszczenie przypisku na podstawie rozstrzygnięć organów państw obcych	365

ROZDZIAŁ 13

Ograniczony zakres zastosowania rozporządzenia UE nr 1191/2016 odnośnie do skutków zagranicznej rejestracji stanu cywilnego	369
13.1. Zagadnienia ogólne	369
13.2. Plany legislacyjne ogłoszone w Zielonej księdze z 2010 r.	370
13.3. Projekt z 2013 r.	373
13.4. Rozporządzenie unijne nr 1191/2016	375
13.5. Uwagi końcowe	378